

שיפוטיות לקויה

"המורה רחל, מה קרה שהגעת מאוחר היום?" - כך מקדם המנהל את פניה של רחל שמגיעה באיחור לבית הספר, לאחר התרוצצות ארוכה למציאת פתרון לבנה שקם בבוקר עם חוס גבוה. רחל המורה מפרשנת את דברי המנהל כבקורת ונפגעת מאוד מגישתו בלי לברר קודם את הפרטים. דוגמא קלסית לשיפוטיות לקויה.

אכן, משברים וסכסוכים בין אישיים נובעים לא פעם כתוצאה משיפוטיות לקויה. אדם מתנהג כלפי האחר בדרך מסוימת מתוך כוונה טובה, והאחר מתרגם את התנהגותו בדרך שלילית.

מכון אדלר טָבַע מונח שהפך ברצות השנים למונח יסוד בתחום השיפוטיות הלקויה – מודל "אפרת". מודל זה משקף תהליך משברי כנובע משיפוטיות לקויה. המודל מדבר על ארבעה שלבים בתהליך: **אירוע, פירוש, רגש, תגובה**. כלומר, כל אירוע מקבל פרשנות ע"י נשוא האירוע, לחיוב או לשלילה. לאור הפרשנות מתעורר הרגש ובהתאם לכך התגובה. כשמישהו מחולל אירוע עם כוונה חיובית, אולם האחר מפרשו לכיוון שלילי – נוצר משבר בינאישי באופן לא מבוקר.

ממודל "אפרת" ניתן לזקק שני מסרים חשובים. המסר הראשון (המקובל), מטיל אחריות על האחר נשוא האירוע – הזהר בשיפוטיות שלך! המתן ושקול מגוון של פרשנויות! נסה לתת קרדיט חיובי למחולל האירוע. במקרה של רחל המורה, ניתן היה לפרשן את דברי המנהל בגישה של אמפטיה ודאגה חיובית ולא כבקורת.

ברם, ממודל "אפרת" ניתן לזקק מסר נוסף ואף חשוב מהקודם, והוא מופנה למחולל האירוע (למנהל ולא למורה). לפני שאתה מחולל אירוע בדוק את נשוא האירוע, ואת הרגישויות שלו. האם אתם "משדרים" על תדר משותף? ברגע שיש ספק קל - "אל תשאיר דברים באוויר". תן פרשנות ברורה וחדה לכוונותיך. הסבר את עמדתך ואת אמירתך. אל תאמר דברים שמשתמעים לשני כיוונים. אם לא תיתן פרשנות ברורה, האחר ייקח אותך למקום שלא רצית להגיע לשם. אז, יהיה מאוחר לאחר שהאחר כבר פגוע, ואת המעוות יהיה קשה מאוד לתקון ("לא התכוונתי"...) "אתה לוקח אותי למקומות אחרים"...) על כך יש מאמר מפורסם: "נכון לא ניכנס למקומות שהחכם יודע איך לצאת משם." במקרה של רחל המורה, המנהל היה צריך להוסיף שתי מילים כדי להביא לתוצאה הפוכה: "מה קרה שהגעת מאוחר? - **דאגנו לך!**" שינוי קטן, מביא למהפך בתחושה של האחר.

פרשיות רבות בספר בראשית התפתחו לכיוונים שליליים, כתוצאה משיפוטיות לקויה. דוגמא מוחשית לרעיון זה ניתן למצוא בפרשיות "ויגש" ו"מקץ" במסגרת המפגש הקשה והטעון בין יוסף ואחיו. שמעון בכלא, בנימין עומד להיכלא לאחר שהגביע נמצא בשקו, אבא ממתין בבית במתח רב לילדיו ויהודה עומד מול יוסף באחד המפגשים המרגשים והטעונים ביותר שהמקרא מזמן לנו. מה קרה בשיח הטעון שבין יהודה ויוסף, שגרם בסופו של דבר לשבירתו של יוסף, לבכיו ולהיחשפותו? מה התברר ליוסף בשיחה מה שלא היה ברור לו עד כה? (אפילו במפגש הראשוני עם בנימין הוא שומר על איפוק מקפיא). אבקש להעז ולומר כי במהלך השיחה, מתברר ליוסף שגם הוא סובל מתסמונת ה"שיפוטיות הלקויה" ב-ג' מישראלים (נופלים לו "שלושה אסימונים").

ראשית, מתברר ליוסף כי אביו יעקוב לא זנח אותו. העובדה שאביו לא חיפש אחריו במשך כל תקופת שבו, נובעת מן העובדה שהוא סבר בטעות שיוסף נטרף ע"י חיה רעה (כך מספר יהודה ליוסף). אגב, נקודה זו יכולה גם להאיר את עינינו מדוע יוסף לא חיפש את משפחתו בכל שנות מלכותו. שנית, מתברר ליוסף שהאחים מגלים אחווה אחים יוצאת דופן. הם אינם זונחים את אחיהם בנימין ושמעון, ויהודה מוכן לשלם מחיר אישי ובלבד שבנימין יחזור לביתו, אל אביו. מתברר ליוסף שמכירתו לישמעאלים, לא נבעה מהעובדה שהוא בנה של רחל, אלא תוצאה של שילוב טרגי בין ההפליה שלו מצד אביו, ובמקביל התגרותו המתמשכת באחים (חלומותיו). שלישית, מתברר ליוסף כי העובדה שהוא הגיע למצרים בדרך של מכירה משפילה ושהות ממושכת בכלא, אינה נובעת חלילה מהזנחה של א-לוהים. נהפוך הוא.

שילוב – להצלחה משותפת

otehori@bezeqint.net

*

www.shiluv2win.co.il

*

0523413526

*

עופר טהורי

היא נובעת דווקא ממקום של השגחה פרטית כדי להבטיח את עלייתו למלכות, וכדי לדאוג למחיית משפחתו. לתובנה זו יש ביסוס באמירתו החוזרת של יוסף לאחיו בהתרגשות גדולה (לאחר היחשפותו): "...למחיה שלחני אלוהים לפניכם...וישלחני אלוהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ...לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוהים...".

אם הדברים שאנו מנסים להעלות אכן נכונים (חלקם מבוססים על פרשנות בת זמננו), או אז ניתן להבין את עוצמת המשבר והכאב שעובר על יוסף כשמתבררים לו כל כך הרבה דברים. בניגוד למציאות מדומה ולנרטיב שגוי שעליו הוא חיי במשך שנים כה רבות, הוא נחשף למציאות שונה בתכלית. נדמה ובכיו של יוסף, מבטא גם תחושת כאב על ההחמצה הגדולה שלו.

נראה לומר כי בכיו של יוסף, מבטא את בכיו של כל אחד ואחד מאתנו, שבעטיו של שיפוט לקוי, גורמים אנו מעת לעת לכאב ולבכי אצל האחר.